

Samfunnsansvar i statlig eide selskaper

Staten og Regjeringen øker forventningene og stiller strengere krav til samfunnsansvar og åpenhet i de selskapene der staten er en betydelig eier. Dette er helt i tråd med en mer generell utvikling i retning av at flere interessenter forventer at særlig store selskaper viser samfunnsansvar og rapporterer offentlig om sitt arbeid og resultater på dette området.

Artikkelen er forfattet av:

Cand. jur.
Espen Knudsen
Fagsjef rammebetingelser
Den norske Revisorforening

I denne spalten vil jeg kommentere aktuelle temaer relatert til rapportering av bedriftenes samfunnsansvar. Samfunnsansvarsrapporter har mange navn, blant annet bærekraftsrapport, miljørapport og CSR-rapport, og de kan dekke ulike formål. Vi snakker om integrert rapportering når informasjon om miljøpåvirkning, sosiale forhold og foretaksstyring gis sammen med finansiell informasjon.

Behov og forventninger fra markedsaktører, interessegrupper og myndigheter utvikler seg raskt på dette området og revisorbransjen bør kunne gi verdifulle bidrag i denne utviklingen. Det kan gi gode markedsmuligheter.

I Eierskapsmeldingen 2011¹ uttrykker Regjeringen sine forventninger til samfunnsansvar i statlig eide selskaper. Staten vil, heter det, være en aktiv pådriver i arbeidet med samfunnsansvar og bruke det statlige eierskapet til å øke selskapenes ivaretagelse av samfunnsansvar. Det er ikke første gang Regjeringen tar opp forventninger til samfunnsansvar i de statlig eide selskapene. Det var også et tema i Eierskapsmeldingen 2006² og i stortingsmeldingen fra 2008 om næringslivets samfunnsansvar³. I den siste Eierskapsmeldingen er imidlertid forventningene mer konkrete og i større grad knyttet opp mot internasjonale rammeverk.

Riksrevisjonen

Regjeringen har en målsetting om at selskaper med statlig eierskap skal være ledende i arbeidet med samfunnsansvar på områder der det er naturlig for virksomheten. Det er god grunn til å legge trykk på oppfølgingen. Riksrevisjonen publiserte i november 2010 resultatene fra en under-

søkelse av statlige selskapers arbeid med samfunnsansvar.⁴ Riksrevisjonen fant at mange av de undersøkte selskapene i svært liten grad hadde integrert de delene av samfunnsansvaret som de selv vurderer som relevante i styringen av selskapet. Det ble også påpekt at flere selskaper har grunnleggende mangler knyttet til etiske retningslinjer og miljøledelse. Riksrevisjonen vurderte at eierdepartementene fortsatt ikke har god nok kunnskap om selskapenes ivaretagelse av samfunnsansvar. I undersøkelsen la Riksrevisjonen stor vekt på selskapenes egen rapportering.

Interessentene skal involveres

Hvilke saksfelt som skal dekkes av et ansvarlig arbeid med samfunnsansvar, er i utgangspunktet ikke avgrenset til bestemte områder. De toneangivende internasjonale rammeverkene for arbeid med og rapportering om samfunnsansvar legger vekt på at hvert foretak må ha en prosess for å identifisere hva som er deres viktigste utfordringer på samfunnsansvarsområdet. Et sentralt prinsipp er at dette skal gjøres gjennom aktiv dialog med interessentene – de som berøres av foretakets virksomhet. I eierskapsmeldingen er det forventet at selskapene utvikler vesentlige målindikatorer knyttet til samfunnsansvar i dialog med sine viktigste interessenter.

Samtidig fremhever de samme internasjonale rammeverkene områder det er nødvendig for foretakene å vurdere i denne prosessen. FNs Global Compact angir ti prinsipper innenfor områdene menneskerettigheter, arbeidsstandarder, miljø og anti-korrupsjon. OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper og veiledningen ISO 26 000 inkluderer også hederlig virksomhet (lovlighet, betaling av skatt, mv.), forbrukerinteresser og utvikling av lokalsamfunn. Prinsippene i Global Reporting Initiative (GRI), som er det toneangivende rammeverket for samfunnsansvarsrapportering, kan anvendes på alle områdene. I tillegg har GRI egne sektorvise vedlegg.

Dette gjenspeiles også i Regjeringens forventninger til de statseide selskapene. I eierskapsmeldingen viser Regjeringen de særskilte forventningene som er knyttet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og anstendige arbeidsvilkår, arbeid mot korrupsjon og åpenhet om pengestrømmer, og til miljø- og klimatiltak. Selskapene forventes å følge opp samfunnsansvaret både i egen virksomhet og i leverandørkjeden og overfor andre forretningspartnere. Det er helt i tråd med de internasjonale rammeverkene at samfunnsansvaret strekker seg ut over egen virksomhet til selskapenes «påvirkningssfære».

1 Stortingsmelding nr. 13 (2010–2011).

2 Stortingsmelding nr. 13 (2006–2007).

3 Stortingsmelding nr. 10 (2008–2009) Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi.

4 Dokument 3:2 (2010–2011) Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige selskaper for 2009, s. 13 flg.

Styring

Det forventes at selskaper med statlig eierandel utarbeider retningslinjer for sitt arbeid med samfunnsansvar og at retningslinjene er offentlig tilgjengelige. Retningslinjene skal dekke alle de områdene som er omhandlet i eierskapsmeldingen så langt de er relevante for virksomheten. Arbeidet med samfunnsansvar skal være forankret i selskapenes styrer. Det legges også vekt på at denne forankringen må komme til uttrykk i selskapenes rapportering. Det er viktig å minske avstanden mellom disse forventningene og kvaliteten av selskapenes nåværende styringssystemer, slik Riksrevisjonen påpeker i sin undersøkelse.

Regjeringen vil benytte «eierdialogen» mellom de ansvarlige eierdepartementene og selskapene til å følge opp hvordan selskapene håndterer de uttrykte forventningene. Eierdepartementene har kvartalsvise møter med selskapene der også samfunnsansvar kan være tema. I tillegg skal det avholdes egne årlige møter med selskapene om samfunnsansvar. Det tas sikte på at Eierskapsavdelingen i Nærings- og handelsdepartementet skal ha en rådgivende og koordinerende rolle inn mot de andre eierdepartementene.

Åpenhet og rapportering

Regjeringen forventer at de statlig eide selskapene rapporterer om sitt arbeid med samfunnsansvar, inkludert vesentlige utfordringer, mål og indikatorer for måloppnåelse. Det legges vekt på at offentlig rapportering både bidrar til å tilfredsstille offentlighetens informasjonsbehov og til å systematisere og utvikle selskapenes arbeid med samfunnsansvar. Forankring i styret skal blant annet sikres gjennom at styrene er åpne om arbeidet med samfunnsansvar i sine årsberetninger og opplyser om hvordan arbeidet er forankret i organisasjonen.

Det forventes at selskaper av en viss størrelse rapporterer i henhold til Global Reporting Initiative (GRI). Det vil si de selskapene som ikke er små selskaper etter definisjonen i regnskapsloven § 1–6. Regjeringen varsler for øvrig at den vil bidra til at GRI oversettes til norsk for å bli lettere tilgjengelig for hele næringslivet.

Regjeringen uttrykker en særskilt forventning om at selskapene viser størst mulig grad av åpenhet knyttet til pengestrømmer og skatt i de ulike landene der de har sin virksomhet. Regjeringen forventer at selskaper med statlig eierskap følger med på og vurderer det arbeidet som gjøres med å

utvikle systemer for land-til-land-rapportering (LLR). Det gis uttrykk for at dette arbeidet er viktig og kan bidra til å synliggjøre hvordan flernasjonale selskaper opererer i utviklingsland.

Rapportering om miljø- og klimapåvirkning trekkes også særskilt frem. Det forventes at selskapene identifiserer og rapporterer på vesentlige målindikatorer. Det blir i denne omgang ikke stilt egne forventninger om at selskapene rapporterer om miljø- og klimaforhold i henhold til standarder for miljørapportering, for eksempel gjennom the Carbon Disclosure Project.

Andre offentlige virksomheter

Verken departementene, statlige etater, kommuner eller kommunalt eide selskaper er omfattet av forventningene i eierskapsmeldingen eller tilsvarende krav. Det må være en rimelig forventning at Regjeringen etter hvert også følger opp arbeidet med samfunnsansvar i disse offentlige virksomhetene.

NUES og regnskapsloven

Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (NUES) fikk i oktober 2010 et nytt punkt om at styret bør utforme retningslinjer for samfunnsansvar. Oslo Børs forutsetter at børsnoterte selskaper følger anbefalingen. Den er dermed særlig aktuell for norske børsnoterte selskaper. Gjennom NUES forventes det nå, på et helt overordnet nivå, at disse selskapene har retningslinjer for samfunnsansvar. Forventningene som stilles til de statlig eide selskapene, er mye mer konkretiserte og forpliktende. Det er godt mulig at dette kan få en smitteeffekt over på større private selskaper og påvirke flere av disse til å arbeide mer systematisk med sine utfordringer innen samfunnsansvar. Mer konkretiserte forventninger i NUES ville hatt en mer umiddelbar effekt.

Finansdepartementet har sendt på høring et forslag til nye regler i regnskapsloven om at store foretak skal rapportere om samfunnsansvar i årsberetningen eller i en egen samfunnsansvarsrapport. Det skal gis opplysninger om de retningslinjene som følges, arbeidet med å omsette retningslinjene til handling og de oppnådde og forventede resultatene av arbeidet. Hvis det ikke er utarbeidet retningslinjer, skal det opplyses særskilt om det. Dette vil også gjelde for enkelte av de statlig eide selskapene. De forventningene som er uttrykt i eierskapsmeldingen, går imidler-

TI PRINSIPPER: FNs Global Compact angir ti prinsipper innenfor områdene menneskerettigheter, arbeidsstandarder, miljø og anti-korrupsjon.

tid vesentlig lenger enn minstekravet etter dette forslaget. Lovkrav som måtte komme her, vil derfor antakelig ikke ha stor selvstendig betydning for arbeidet med samfunnsansvar og rapportering i de statlig eide selskapene.

Verdi for virksomheten

De forventningene Regjeringen uttrykker i eierskapsmeldingen til arbeidet med samfunnsansvar i de statlig eide selskapene, og særlig den høyere graden av konkretisering, høynes listen betydelig. Det er helt i tråd med tidens krav og med det endrede risikobildet dette skaper for selskapene. Selskaper som arbeider godt med samfunnsansvar og åpenhet, begrenser omdømmerisiko og operasjonell risiko. Det legges da også i eierskapsmeldingen stor vekt på at arbeid med samfunnsansvar både har en forretningsmessig verdi og en egenverdi.